

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare anni DCCLXXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

CAPITVLARE ANNI DCCLXXIX.

INCIPIT DECRETVM KAROLI
preciosi Regis Francorum.

ANno feliciter undecimo regni Domni nostri Karoli gloriosissimi Regis in mense Martio, facto Capitulare, qualiter congregatis in unum synodali Concilio Episcopis, Abbatibus, virisque intultribus Comitibus, unà cum piissimo Domino nostro, secundum Dei voluntatem, pro causis opportunis consenserunt decretum.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. **V**T suffraganei Episcopi subiecti sint Metropolitanis.
2. Vt Episcopi ordinentur ubi non sunt.
3. Vt monasteria regularia regulam custodiant.
4. De potestate Episcoporum super Presbyteros & Clericos.
5. Vt Episcopi incestuosos emendent & viduas.
6. De alterius Clerico Episcopi non recipiendo nec ordinando.
7. De decimis dandis & per iustionem Episcopi dispensandis.
8. De iis qui mori debent, ut ab Ecclesia non deserventur.
9. Qualiter de latronibus faciendam sit.
10. De perjuris.
11. De latronibus iuste peremptis, & de hominibus iniuste punitis.
12. Vt ea conserventur quae in placitis & synodis Pippinus Rex constituit.
13. De nomis & decimis vel censu Ecclesiarum.
14. De truste non faciendam.
15. De tributariis Ecclesiarum.
16. Vt sacramentum pro gildonia non fiat.
17. Vt itinerantibus nullus impedimentum faciat.
18. De retonis forbannitis.
19. Vt mancipia non sine testibus vendantur.
20. De loricis extra regnum non vendendis.
21. Qualiter de comitibus vel vassis dominicis iustitias non facientibus agendum sit.
22. De his qui pretium pro fuida recipere & iustitiam facere nolant.
23. De latronibus bis per membra & tertio per vitam puniendis.

INCIPIVNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

- Vt suffraganei Episcopi subiecti sint Metropolitanis.*
- I.** DE Metropolitanis, ut suffraganei Episcopi eis secundum canones subiecti sunt, & ea quae erga ministerium illorum emendanda cognoscunt, libenti animo emendent atque corrigant. Ibid. 110.
- Vt Episcopi ordinentur ubi non sunt.*
- II.** DE Episcopis, ut ubi in praesens ordinati non sunt, sine tarditate ordinentur. Ibid. 111.
- Vt monasteria regularia regulam custodiant.*
- III.** DE monasteriis quae regularia fuerunt, ut secundum regulam vivant, nec non & monasteria puellarum ordinem sanctum custodiant. Et unaquaeque Abbatissa sine intermissione in suo monasterio resideat. Ibid. 112.
- De potestate Episcoporum super Presbyteros & Clericos.*
- IV.** Vt Episcopi de Presbyteris & Clericis infra illorum parrochiam potestatem habeant secundum canones. Ibid. 113.
- Vt Episcopi incestuosos emendent & viduas.*
- V.** Vt Episcopi de incestuosis hominibus licentiam habeant emendandi, seu & de viduis infra suam parrochiam potestatem habeant ad corrigendum. Ibid. 114.
- De alterius Clerico Episcopi non recipiendo nec ordinando.*
- VI.** Vt nemini liceat alterius Clericum recipere nec ordinare in aliquo gradu. Ibid. 115.
- De decimis dandis & per iustionem Episcopi dispensandis.*
- VII.** De decimis, ut unusquisque suam Ibid. 117.

decimam donet, atque per iussionem Pontificis dispensentur.

De reis qui mori debent, ut ab Ecclesia non dispensentur.

Ibid. 126. VIII. Ut homicidæ & ceteri rei qui legibus mori debent, si ad Ecclesiam confugerint, non excusentur, neque eis ibidem victus detur.

Qualiter de latronibus faciendum sit.

Ibid. 128. IX. Ut latrones de infra emunitatem illi iudices ad Comitum placita presentent. Et qui hoc non fecerit, beneficium & honorem perdat. Et qui beneficium non habuerit, bannum solvat. Similiter & vassi nostri, si hoc non adimpleverint, beneficium & honorem perdant.

De perjuriis.

Ibid. 129. X. De eo qui perjurium fecerit, nullam redemptionem det, nisi manum perdat. Quod si accusator contendere voluerit de ipso perjurio, stent ad crucem. Et si jurator vicerit, legem suam accusator emendet. Hoc verò de minoribus causis observandum. De maioribus verò rebus, aut de statu ingenuitatis, secundum legem custodiant.

De latronibus iuste peremptis, & de hominibus iniuste punitis.

Ibid. 130. XI. De vindicta & iudicio iusto in latrones facto testimonio Episcoporum absque peccato Comites esse dicuntur, ita tamen ut absque invidia aut occasione mala nihil aliud ibi interponatur nisi vera iustitia ad perficiendum. Ille verò qui per odium, aut per malum ingenium, nisi pro iustitia faciendâ, hominem disfecerit, honorem suum perdat, & legibus contra quem iniuste fecerit, secundum penam quam intulit emendet.

Ut ea conserventur que in placitis & synodis Pippinus Rex constituit.

Ibid. 131. XII. Capitula verò que bonæ memoriæ genitor noster Dominus Pippinus Rex in suis placitis constituit & in synodis, conservare volumus.

De nonis & decimis vel censu Ecclesiarum.

Ibid. 132. XIII. De rebus verò Ecclesiarum, unde nunc census exeunt, decima & nona cum ipso censu sit soluta, & unde antea non exierunt, similiter decima & nona cum ipso censu sit soluta, atque de casatis quinquaginta solidus unus, & de casatis triginta dimidiis solidus, & de viginti tremissis unus. Et precariæ ubi modò sunt renoventur, & ubi non sunt scribantur. Et sit discretio inter precariæ de verbo nostro factas & inter eas quas spontanea volun-

tate de ipsis rebus Ecclesiarum faciunt.

De traste non faciendâ.

XIV. De traste faciendâ nemo presumat.

De tributariis Ecclesiarum.

XV. De cerariis & tabulariis atque chartulariis, sicut à longo tempore fuit, observetur.

Ut sacramentum pro gildonia non fiat.

XVI. De sacramentis pro gildonia invicem jurantibus, ut nemo facere presumat. Alio verò modo de eorum elemosynis, aut de incendio, aut de naufragio, quamvis convenientiam faciant, nemo in hoc jurare presumat.

Ut itinerantibus nullus impedimentum faciat.

XVII. De iterantibus qui ad palatium aut aliubi pergunt, ut eos cum collecta nemo sit ausus adfallere. Et nemo alterius herbam defensionis tempore tollere presumat, nisi in hoste pergendo, aut Missus noster sit. Et qui aliter facere presumpserit, emendet.

De teloneis forbanicis.

XVIII. De teloneis qui jam antea forbaniti fuerunt nemo tollat, nisi ibi ubi antiquo tempore fuerunt.

Ut mancipia non sine testibus vendantur.

XIX. De mancipiis que venduntur, ut in presentia Episcopi vel Comitis sit, aut in presentia Archidiaconi, aut Catenarij, aut in presentia Vicedomini, aut iudicis Comitis, aut ante bene nota testimonia. Et foras marcham nemo mancipium vendat. Qui fecerit, tantas vices bannum solvat quanta mancipia vendidit. Et si non habet pretium, in vadio pro servo semetipsum donet Comiti, usque dum ipsum bannum solvat.

De loricis extra regnum non vendendis.

XX. De brunias, ut nullus foras nostro regno vendere presumat.

Qualiter de Comitibus vel vassis dominicis iustitias non faciendis agendum sit.

XXI. Si Comes in suo ministerio iustitias non fecerit, Missos nostros in sua casa soniare faciat usque dum iustitiæ ibidem factæ fuerint. Et si vassus noster iustitias non fecerit, tunc & Comes & Missus ad ipsius casam sedeant & de suo vivant quousque iustitiam faciat.

De his qui pretium pro faida recipere & iustitiam facere nolent.

XXII. Si quis pro faida pretium recipere non vult, tunc ad nos sit transmissus, & nos eum dirigemus ubi damnum minime possit facere. Simili modo & qui pro

faida pretium solvere noluerit, nec justitiam exinde facere, in tali loco eum mittere volumus ut pro eodem majus damnum non crescat.

De latronibus bis per membra & tertio per vitam puniendis.

Ibid. 142.

XXIII. De latronibus ita precipimus observandum, ut pro prima culpa non moriantur, sed oculum perdant; de secunda vero culpa nasus ipsius latronis capuletur; de tertia vero, si se non emendaverit, moriatur.

EXPLICIT DECRETVM

KAROLI REGIS.

Post caput decimum superioris Capitularis sequitur in editione Simondi caput de latronibus in custodiam missis: quod cum in nullo eorum exemplarium reperitur quae nos vidimus, nec in editione Bavaria, neque deum in Additione quarta Capitularium, ubi Capitulare istud refertur integrum, nos illud ab eo loco sustulimus quem occupat in editione Simondi. Ne quis tamen conquiri posset à nobis aliquid praetermissum fuisse, haec extra ordinem posuimus.

De latronibus in custodiam missis.

De latronibus qui in custodiam missi sunt, ut nullus iudex publicus pretium pendat. Et si hoc fecerit, honorem suum perdat. Et qui Ecclesiam infregerit moriatur.

DECRETALE PRECVM QVORVNDAM EPISCOPORVM.

Qualiter pro Rege & exercitu ejus hac instanti tribulatione à fidelibus in orationibus & eleemosynis Deo supplicandum sit.

Lib. v. Capitular. c. 107. & Add. iv. c. 143.

Capitulari qualiter institutum est in hoc Episcoporum conventu, id est, ut unusquisque Episcopus tres Missas & psalteria tria cantet, unum pro Domino Rege, alterum pro exercitu Francorum, tertium pro praesenti tribulatione. Presbyteri vero unusquisque Missas tres, monachi & monacha & Canonici unusquisque psalteria tria. Et biduanam omnes faciant, tam Episcopi, monachi, & monacha, atque Canonici, atque eorum infra casati homines, vel qui potentes sunt. Et unusquisque Episcopus, aut Abbas, vel Abbatissa, qui hoc facere potest, libram donet de argento aut valentem in eleemosynam, mediocres vero mediam libram, minores vero solidos quinque. Episcopi, Abbates, atque Abbatissae pauperes famelicos quatuor pro ista stricte nutrire debent usque tempore messium. Et qui

tantum non possunt, juxta quod possibilitas est, aut tres, aut duos, aut unum. Comites fortiores libram unam de argento aut valentem donent in eleemosynam, mediocres mediam libram. Vassuli domini de casatis ducentis mediam libram, de casatis centum solidos quinque, de casatis quinquaginta aut triginta unciam unam. Et faciant biduanas, atque eorum homines in eorum casatis, vel qui hoc facere possunt. Et qui redimere ipsas biduanas voluerit, fortiores Comites uncias tres, mediocres unciam & dimidiam, minores solidum unum. Et de pauperibus famelicis, sicut superscriptum est, & ipsi faciant. Haec omnia, si Deo placuerit, pro Domino Rege & pro exercitu Francorum & praesente tribulatione Missa sancti Iohannis sint completa.

